

NIEMOTA (18) sb f

Wszystkie samogłoski jasne.

sg N niemota (3). ◇ D niemocie (1). ◇ A niemotę (2). ◇ I niemotą (5). ◇ pl N niemoty (2). ◇ [G niem(o)t.] ◇ D niemotám (1), niemot(o)m (1) *OrzRozm* (1:1). ◇ A niemoty (1). ◇ I niemotami (2).
Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Niezdolność mówienia wynika z przyczyn anatomicznych; infantia, oris vinculum Cn* (4) : iż [Jezus] wczynił dziw wielki nád głuchym á nád zaráżonym niemotą człowiekiem *RejPos* 212v; niememu młodzieńcowi pálec w vftá puścił [...] y vzdrowił niemotę jego. *SkarŻyw* 372, 373 *marg.*

Przen (1) : Pozarła lata niemota *RejKup* i8v.

2. *Istota nie obdarzona mową, zwierzę* (14) : Czemu zwierzęta niektóre iako ryby, węże, etc. nie mają łzy. (–) Bowiem takowe niemoti [...] nie potrzebują takowego rozłączenia głowy od ciała. *GlabGad* Dv; [iefli ieft [miejsce] zámknione/ ogrodzone/ y od przechodzenia bydła/ álbo i infzych niemot łzkodzących obwárowane. *Cresc* 1571 115 (*Linde*)].

W porównaniu (1): [opilstwo} człowieká iáko niemotę czyni. *PowodPr* 71.

Jako ostatni człon połączenia współrzędnego, zawierającego wyliczenie nazw zwierząt (1): widzimy/ iż Wilk zówždy iednakich ieft obyczáiw. *Lifzki/ Sárny/ Ielenie/ Záiące/ y inna niemotá. SienLek* 31.

a. *Obelżywie o człowieku* (11) : wy zaište ieftescie nieme by[dłó] niemoty, bo fie rozumem nie íprawuiecie *BielŻyw* 75.

W połączeniach szeregowych (3): *CzechEp* 96, 126; gdy kto [...] tego z którym ma przą/ [...] beftyą/ świnią dziką/ koczkodanem/ morskim kotem/ niemotą/ mięfzańcem Szląfkim/ Czełkim/ Cygáńkim [...] przeżywa. *CzechEpPORz* *3v.

Przen (1) : Gore miała nienawiść i ona niemota. Co ya zową priuuata *PaprUp* A3.

α. *Człowiek nieudolny lub nie umiejący dobrze się wysławiać* (6) : Dawano *Vrzędy* wielkie/ *Przełożeńtwá/ y Páńtwá/ niemotam/ y ludziom* nikczemnym *OrzRozm* O3v; słuchayże go po polfku/ áleć go pewnie niemotą wielką názowiefz/ gdy go polfkim ięzykiem mowić vftýfzyfz. *OrzRozm* P2, I2v, Q3v; *OrzQuin* E2v.

niemota czyja [= przez kogo protegowany] (1): ktorzy známienitych náuk ludzie/ zdycháią głodem/ *Bifkupiem* niemotom vftępuiąc. *OrzRozm* O4v.

Cf NIEMOŚĆ, NIEMOWA